

les alqueries pèdia

Fitxa per lesalqueriespèdia / Museu de memòria oral

Nom/cognom	Pepe Ribes Rius [acompanyat del seu fill, Pepe Ribes Asensio]
Any de naixement	1944
Títol	<i>Pepe Ribes, la Cooperativa d'Aigües i el Cicliste</i>
Agraïments	A Raquel Cabedo Safont
Categories	home, aigua, segregació, ciclisme, associacions
Data i lloc de l'entrevista	Divendres 26 de maig de 2023, a la Cooperativa d'Aigües
Equip entrevistador	Etnopèdia (Nelo Vilar, Laura Yustas)
Enllaç	https://youtu.be/JjT0hwJtrtg
Extracte	https://youtu.be/lZpFN-P3vvU

Entrevistem a Pepe Ribes Rius en la seu de la Cooperativa d'Aigües. Ens acompanya també el seu fill, Pepe Ribes Asensio. Comencem parlant de la Cooperativa d'Aigües, tractant de comprendre com un poble com Vila-real podia negar-se a donar aigua a una part del seu veïnat. El relat de la constitució de la Cooperativa i de com el veïnat ha anat buscant la manera d'aconseguir accés als diversos serveis és el relat de la constitució del poble. En eixa història alqueriera de grans esforços col·lectius es va anar formant la majoria aclaparadora que lluitaria per la Segregació per tercera vegada i que l'aconseguiria en 1985. Darrere de l'explicació de Pepe sobre l'aigua potable, sobre la Segregació i sobre el Club Cicliste està la formació de tota una comunitat i d'una identitat comuna.

Sinopsi:

Pepe Ribes Rius (1944) ens explica com ha evolucionat la qüestió de l'aigua potable al poble, des de la constitució de la Cooperativa per a donar aigua a aquelles quaranta cases a l'abastiment de tot el poble. Ens parla també breument de la seua infància, de la seua participació en la Segregació i d'una apassionada implicació en el Club Ciclista.

Transcripció:

Pepe [fill].- Toma, dixa-t'ho ahí.

Pepe.- En este [llibre] sí que està.

Pepe [fill].- Això és la primera Junta, no?

Pepe.- Això va ser... uns quants anys.

Home si fa anys, això serà la del 3 d'abril del 62, famosa aquella en què es va constituir...

Pepe.- No, no, això és de antes.

De antes ja?

Pepe.- De antes.

Home, és un material bonico.

Pepe.- [Llig] Antonio Ballester Ferrer, que era secretari. [Vicente] Pons era el president. Ramon Vicent Usó que no estan. Pascual Bord tampoc. En fin, tota esta gent ja està...

Ja, fa molts anys d'allò. Bueno, vosté és Pepe Ribes. Pepe Ribes què més?

Rius.

L'any de naixement mos ho pot dir?

Sí. 44. Vaig nàixer en el 44.

Bueno la seua família són d'ací de les Alqueries.

Sí, sempre. Sí.

I malnom té algú que mos puga dir...

A mi malnom no m'han tingut mai.

Un apodo...

Un apodo... lo únic que m'han dit sempre des de que estic treballant com mon pare treballava és Ribes, el del Aigua Potable.

Sí, perquè és un apellido que tampoc...

No, és apellido, és apellido. Mon pare era el primer que va estar en el motor. Primer estava... pues anava a les huit del matí, acabava allà a les onze. I después de vesprà, anava allà a les quatre i acabava allà a les sis o...

Claro, eren les hores que funcionava el motor.

Només movia pues un moment. Perquè entonces normalment, quan se va fer el poble va ser per el cas que ací en les Alqueries tots bevíem aigua de pou, i de cisternes! Totes les cases tenien cisterna. Entonces la cisterna, pa fer les quaranta cases van dir que valia molts dinés fer les cisternes i van calcular, don Juan Miralles, en el depòsit. Van fer el motor amb una família que els diuen les Molineres, van donar el terreno i van fer el pou. El pou el van fer més gran de lo que era, més fondo, i ahí se va ficar el motor.

Clar, és ixé pou que hi ha ací propet.

El pou que hi ha ací a la curva. Entonces van dir que seria aixina. I en abril van ficar ja l'aigua. Mosatros, mon pare i ma mare vam anar a viure allà al Quadró i entonces ell fea això, perquè mon pare estava delicat. No podia anar a treballar. I d'ahí va escomençar la cosa. Entonces se van entrar les quaranta cases del Quadró, de la Societat, més... vam arribar a cinquanta-tres, perquè van fer... la família que va donar el terreno tenia cases i tamé les van... i a patis, que tamé els van donar el dret. I después van donar dret a front de la plaça que és el Cicliste, quatre cases ací, tres cases més pac a d'aquella banda, que Pons tenia la cantonera i el pati que tenia cantoner. I después unes que anaven cara avall a la mà esquerra que arribaven a lo que era lo de l'ajuntament. Això és... ah, i el xalet que és

l'ajuntament de hui en dia. Ixos són els primers que se van fer ahí. Claro, en el moment que ja veen, la gent veien que ahí tenien aigua en casa i tenien grifos... tenien quarto de asseo [risses], que és una cosa que no estava en el poble. Entonces la gent va escomençar. Per cert que el primer sócio d'ixos cinquanta-tres sócios va ser Pau, el tio Pau, que era fontanero i el primer que va voler que li arribara l'aigua a sa casa **[5 min.]**. Entonces van escomençar a allargar unes cases, perquè estava molt clar lo que eren les Alqueries, no és lo que hi ha ara. Que d'una casa a atra a lo millor n'hi haven cinquanta metros o cent. I vam escomençar aixina. I claro, vam arribar que jo dic que els tinc ací, vam arribar als huit-cents sócios i entonces normalment pues vas allargar. Però sí que dien, la Societat va dir, que el que vullguera aigua tenia que fer-se les zanjes. El carrer que vullguera aigua i això, les zanjes i después pagar lo que tenia que... i aixina se va nomenar. Quan se va fer ja Societat, que ja te dic que Pau va ser el primer, pues d'ahí va continuar i vam arribar ahí al límit. I ja era Societat, no era com lo mateix. I continuem amb l'aigua. Jo... mon pare va estar hasta el 66. I jo vaig entrar en l'any 66, el [dimarts] dia 15 de novembre... l'any 66. Entonces ja se va escomençar perquè la Societat, la Cooperativa, va fer cent cases, que són del carrer Major ixe pac avall. I entonces això ja ho vaig muntar jo, en el any 67 o per ahí. I ahí vam montar... anàrem montant. Ací tinc jo una comparació... en el trenta del 75 teníem mil sócios, i aixina aixina hem pujat sócios que arriba a dos mil cinc-cents huitanta o per ahí, en lo que és el poble. Claro, el poble s'ha allargat pues molt distint. Perquè mosatros hem arribat a donar aigua a Borriana. Sí, perquè l'estació i les cases de... que donen en l'estació cara amunt...

Claro, el carrer Sant Roc la meitat és Borriana.

La meitat tenien aigua d'ahí. I una casa que n'hi ha assoles baix de la carretera, la casa roja que diem allí, hasta allí vam arribar a donar-los aigua.

Ostras, pues està lluny tot, ja és un bon tram d'instal·lació.

Claro, les Alqueries pues han sigut... molt escampaes.

Claro, vivienda dispersa.

D'ací quan vam escomençar, que ja havien muntat antes que jo entrara, vam pujar dalt de la carretera i tot lo de Bellaguarda, tota... el Cabeçol que diem tenien aigua. I això és un servici que... I de ahí pues ja van vindre els carrers, com el carrer Major que se va fer, ja se van fer moltes cases i ahí sempre hem treballat en això.

Bueno, això era lo més senzill perquè era zona nova i anaves fent-ho nou, però això, anar a l'atre costat de carretera o cases disperses per ahí... això és més complicat.

Exactament. Después com el motor ja era xicotet pa lo que érem el poble... i mos se rebentaven molt les tuberíes. I pa tindre aigua tot el dia vam pensar de fer el depòsit. Se va fer el depòsit i se va donar aigua. I tamé ja no donàvem... el motor en marxa ja no mos donava prou aigua pa omplir el depòsit, prompte. Entonces vam fer un motor nou, que està... bombeo, està baix, i vam preparar ixe motor.

Com és que... tots els pobles és l'ajuntament el que se fa càrrec, no és una cooperativa. Açò era Vila-real, com va ser això, que Vila-real no va donar aigua. Vosté sap això com està?

Normalment Vila-real no mos va fer res. Perquè la llum mos venia de Borriana. Después se va... els telèfonos venia de Borriana. Entonces vam demanar que se... Vila-real que feren, ho vam demanar en ixa època i Villareal no va voler saber res. Entonces vam fer ixe càlcul de fer les tuberíes i les vam fer mosatros. Entonces hem segut sempre cooperativa, ni s'ha preocupat el ajuntament de Vila-real ni... **[10 min.]** bueno, el ajuntament d'ara ha fet tot lo que siga necessari pa fer més grans les coses, i aixina...

Però continua sense ser... no és municipal.

No, no, seguix sent una cooperativa.

Serà la única a lo millor.

Bueno, en aquella època, allà en el norte sí que n'hi haven cooperatives aixina, però no moltes. No sé si en la província valenciana n'hi hava tamé un atre poble que tamé ho tenia. Com el cementeri, el cementeri de les Alqueries tamé és de les Alqueries, no ha segut mai de Vila-real. Normalment, claro, Vila-real no ha tingut mai idea de que fórem mosatros poble i va vindre un cas de que van vindre pa fer-se cases i vam fer el alcantarillat i vam fer les quaranta cases més una part del Quadró, van comprar un terreno i van fer pa tirar el alcantarillat per allí, que Vila-real no volia. Però quan Vila-real ja se va donar cómpter de que això anava en marxa i de que això ja era gran les Alqueries, se va voler ficar el alcantarillat i este alcantarillat està fet aixina. Això és el poble.

Bueno, açò va ser un poc iniciativa, no sé si personal, supose que amb més gent, de mossén Juan Miralles.

Bueno, normalment les quaranta cases... primer se va fer la iglésia, que tamé mos la vam fer mosatros, eh?, a hores de treball i tot això, i después va vindre el cas este. Però d'ahí... Juan Millares pues no sé, sí que ha fet, va intentar fer una urbanització en un puesto, perquè tenen un local que tenen encara ells, el que tenen al costat de la iglésia que tenen una cotxera, tot això sí que ho feia ell. Però dins d'ell... els hòmens del poble. Els hòmens del poble. És igual que el Cicliste, ja veieu lo que és: té una societat i amb quatre-cents i pico sócios mira si això... això en tota la província no està.

Ni pensar-ho. Entitats d'ixa potència no n'hi han per ahí.

No n'hi han. I aixina és el poble este...

Sí, els alcrieros són valents.

Sí. Però... Va vindre la època tamé de quan ja va vindre la democràcia. Sí que ja treballàvem, ja vam comprar lo que és l'ajuntament, eh?, i después va entrar Miguel Montes que tamé estava en la junta de l'aigua potable i ja va fer coses ahí. Com la via Augusta, que travessa la via, molt interessant. I tamé va fer unes quantes cases pal poble. Sí, molt bé. En això sí que estem... Però el servici de l'aigua és cooperativa.

I ara tota l'aigua de... de tot el terme municipal és de la Cooperativa.

Sí.

Allà a la Regenta, per eixemple, arriba aigua tamé de la Cooperativa o allò tan a la punta...

No, a la Regenta no arriba.

Clar, hi ha coses que estan lluntes.

No ha arribat. No, ahí no. Però sin embargo des de la Creueta que diem, sí que arriba hasta la finca de Lila, que diem.

Ostras, són a muntó quilòmetros.

A muntó quilòmetros d'ahí. I después el Cabeçol no cal dir-ho lo que se va fer. I les urbanitzacions, els polígonos... pues ja ha segut cosa de l'ajuntament i claro, les empreses feien totes les tuberies d'això. Però manteniment mosatros seguim igual, perquè tenim el depòsit ixe, el que està baix ahí al costat i el que tenim al polígon... de l'atre, que ahí sí que van motors i va a tot el poble.

Pepe [fill].- Papà, i donem allà al pany de Borrillos.

Pepe.- Ah, sí, home. Lo que és ahí... diem, camí la Ratlla, casi al riu, hi ha un barrio que se diu Borillos, allí arriba l'aigua [15 min.]. Ahí la vaig ficar jo tamé. Ahí ja la vaig ficar jo. Però normalment ells se feien la zanja, jo montava i anava per dins de horts. No n'hi havia pa fer en camins, entonces les màquines... màquines no n'hi han, perquè tot lo de Izquierdo, ixa tuberia l'hem canviat tota nova, se rebentava, se partia, se rebentava. I ixa tamé... ahí tenien que treballar màquines pa treballar la tuberia ixa. Això sí que és tot lo que duem.

L'aigua és d'ací del terreno o...?

No. Normalment... mosatros tenim dos pous, quatre motors... preparats, ficats. Però ara l'aigua mos venia primer de les Pedrisses, ahí no, de la Florida. Però ahí se van fer uns pous, el Consorcio, i traíem aigua sense nitrats perquè el problema eren els nitrats.

Ja, és que estem en un terreno...

Mosatros estàvem carregats de nitrats. Entonces vam fer unes tuberies que van pa Betxí, pa Onda, pa Burriana, Vila-real, les Alqueries, Nules, Moncofa, Xilxes i la Llosa. Això és tota aigua que ve des de... Però ara han fet, van fer uns atres motors i estan a les Pedrisses. I allí és on mos dóna servici... Mosatros tenim l'aigua el 100% d'allí, la nostra no marxa.

Vale, d'ací ja no se trau.

No. Si mouen un rato els motors que roden, però el aigua ve tota d'allí.

Bueno, vosté mos contava que antes havia de pujar al depòsit dos o tres vegades.

Jo he pujat moltes vegades al depòsit [risses]. Hasta a limpijar-lo tamé. I el primer quan vam ser poble, ficàvem banderes dalt i pujava hasta dalt de tot. Assoles. No tenia a ningú, jo he treballat quasi tota la vida assoles, llevant dels anys que va entrar el meu fill... sempre assoles.

Mare meua. Claro, vosté se'n feia càrrec de tota...

Sí, sí. Venia una rebentà, pues tocaven a... què te diria, a la nit, a les dotze o a les quatre, i jo alçar-me i anar a vore-ho, el mal que n'hi havia. I treballàvem aixina. Tenia una... uns companyeros de treball, bueno, una Societat, que m'han ajudat molt. Pedro Jarque que diem. I ells m'ajudaven molt. I el Tomaco, el pare.

Sí, que vivia allà per Sant Ramon.

Primer vivia a Sant Ramon, después vivia ací baix ja. Ixos són les ajudes més grans que he tingut. Sí, a vegades atres tuberies pues sí que llogàvem als que volien treballar i avant, se donava a treballar a muntó, perquè hem fet a muntó tuberies, a muntó.

Molts quilòmetros.

Hi han molt quilòmetros. Tamé li dic que és un poble que tenim molt canviat de polietileno. Pues te diré que hasta el 53 o això... pues entonces el poble era tot de uralita, i va vindre el cas de que no, "anem a canviar-la" i ja ho vam fer, canviar a polietileno, molts quilòmetros ja de tuberia. Sí, molts quilòmetros hem canviat. Però tamé és perquè les tuberies anaven per dins de horts, que ara han segut cases [20 min.], a puestos han segut cases, a atres han desaparegut, però ha segut per això.

Claro, ha canviat açò...

Va canviar moltíssim, moltíssim.

El poble és nou pràcticament.

Molt canviat la [inintel·ligible] de l'aigua. I podem dir que marxem, perquè te dones cómpter des d'ací, bueno des d'ahí del depòsit, al riu, allà al pany dels Borillos... n'hi han metros, eh? I si anem al de Lila pues tamé.

Allà en la Creueta.

No, no, no, molt més. Molt més de la Creueta. I el Cabeçol no cal dir-ho. Cabeçol ho roda tot. Normalment quan se va inaugurar el poble, entonces pa cómpter de l'aigua obligàvem a tindre un depòsit de tres-cents litros. Per això mon pare mateixa pues movia tres vegades i omplien els depòsits. Hasta el límit des de que vam tindre ja el depòsit gran. Allí ja el que volia el depòsit ficava el depòsit i el que no el tenia.

Els comptaors...

Els comptaors vaig llegir jo que se van posar entre el 2000 i 2002, és possible?

Pepe [fill].- Antes.

Pepe.- Antes, antes. El 97. El 96, 97 vam escomençar a ficar els comptaors. I un atra que tamé ficàvem els comptaors i jo és el mirava els comptaors totes les... vam escomençar per mig any, però vam dir que no perquè n'hi haven pèrdues i la gent no estava bé i vam ficar a tres mesos. Cada tres mesos se fa una revisió i jo duia el llibre amb una llista i lo que fea era mirar lo que havia ficat el anterior, lectura anterior, i la que fea. I si jo vea que... si havia gastat més de lo normal, anava a casa i els avisava: "teniu un escape dins de casa. -Ah, no. - Sí, teniu un escape dins de casa". I això pues... ha segut tamé... que tamé els comptaors vam vindre i vam llogar a l'empresa pa mirar... bueno, pa canviar els comptaors aquells anys. I jo vaig estar dient que no, que ixos dinés no... Quecanviar els comptaors els canviarem mosatros, els comprarem mosatros i els canviarem. I aixina... i el meu fill pues suponc que seguixen mirant aixina. Però lo interessant era, en aquella època, eh?, perquè ara ja la gent ho trata millor les coses, però antes la mitat de cases havien fet el alcantarillat i l'aigua era de ferro, ficaven de ferro, que al final perdien tot. I n'hi hava casa que li va tocar una barbaritat de pagar i dien "no, no, no, teniu que arreglar-ho perquè això no pot ser". I això va ser tamé lo que és el comptaor. Mirem... tot el poble se mira aixina. Ara sí que van dos i u apunta i l'atra... [risses], però jo ho fea tot assoles.

A muntó viatgets faria vosté avant i arrere pues.

Pues a muntó coses. Però sempre n'hi hava temps pa tot, perquè claro, cada dia estaven millor les instal·lacions i millor... menos rebentaes... Va haver uns anys... moltes rebentaes. Bueno, en conjunt, tota la tuberia que quan jo vaig entrar estava ficat, ja no està. Només queda dos trossets. Pense que queden dos trossets. Però ixos ja eren bons, no se rebenten. Però que lo atre està tot canviat, per tot el puesto que n'hi hava tuberia està canviat. Des del motor hasta el Cabeçol i tot el poble [25 min.].

Molt bé. Molt bona gestió. A muntó pobles la voldrien a lo millor, municipal.

[Risses] Pues podria ser perquè a vistes està que la Societat no va mal. Va comprar més terreno, va fer el depòsit, va fer un atre... bueno, el atre ja vam comprar un atre terreno pa l'atre depòsit. Hem comprat un puesto que és on estaven les oficines antes, hem comprat este local, que se pot dir que és la maravilla dels pobles. I això pues tot ho ha tret... La Societat ho ha tret tot, això.

Vostés de presidents només n'han tingut dos: Vicente Pons i ara Pascual Nebot.

De presidents sí. De secretaris vèrios. Secretaris... un germà, bueno, del sogre d'ella, un germà. I vam tindre a Miguel Montes. Vam tindre un atre, un atre... i el que està ara. Però la Junta la cànvien lo que ells pensen, perquè normalment ningú vol estar en Junta.

En totes les Societats passa això.

Ara sí que n'hi han perquè això, tenen puesto, però tenen puesto pa fer tot lo que volen. Això no està en molts pobles que estiga aixina. Jo en la meua època tenia molta amistat en el de Borriana i en el de Vila-real, molta amistat. M'han ajudat a lo que han pogut i jo tamé a d'ells. Si necessitava alguna ferramenta o alguna cosa pues si no la tenen en Vila-real la tenen en Borriana, perquè sempre hem estat. Perquè si sou de Borriana... Sou algú de Borriana?

Jo sóc d'Artana.

Pues sí, el que estava en Borriana era... érem amics, antes de tot el jaleo érem amics. I els de Vila-real pues tenia molta amistat amb tots de Vila-real, amb tots. M'he trobat molt bé amb ells. Més que amb l'Ajuntament de Vila-real.

Home, l'Ajuntament... és incomprendible això, vamos, negar-los l'aigua a una part del poble... Costa d'entendre, això costa d'entendre.

Mira, deguen pensar malament. Per què? Perquè podria estar Vila-real i les Alqueries juntes, només els partia el riu. Només haguera partit el riu. I no. Hasta inclús Vila-real... malpensats que eren, eren... van escomençar a fer Porcelanosa i més pac ací casi al riu van fer tamé una nave, una fàbrica i ahí ja no van dixer fer més res. Hasta quan Porcelanosa sí que ha segut potenta potenta i ha anat baixant ací. Però si no, no dixaven vindre pac ací, i mira si n'hi ha terreno ara edificat. L'ajuntament de Vila-real no...

No ho van pensar o...

No ho degueren pensar. Només van pensar el alcantarillat. Perquè veen que els alcrieros anàvem a fer el alcantarillat. Perquè el vam escomençar, eh?, les quaranta cases més unes que n'hi havien allí al Quadró, vam fer un pou i vam fer el alcantarillat. La basura igual. La basura... vam escomençar amb un home amb un carro i anava per ahí amb la basura. I ahí ahí, pues hasta l'últim. Claro, el poble ja no podia amb el carro... i és ja quan Facsa va mirar el... tindre la basura ells [30 min.]. Però normalment vam escomençar amb els basureros del poble: un carro i un home.

Són valents. Tots els servicis, tot...

Tot lo que n'hi havia que fer en el poble n'hi havia gent pa fer-lo. I això és lo que és el poble. I l'aigua pues claro, l'aigua és la que va llamar el poble perquè te donares cómpter que són unes cases d'aquelles que fea Franco, que antes en tots els pobles les fea a les afores. Estes tamé estaven a les afores, però s'han quedat al centro [risses]. Ixes cases quan se van fer darrere era un hort, al costat era un hort i davant pues era la iglésia. I ahí és lo que se va fer. Jo pues lo menos el poble... pues sabia dit per dit, perquè era la meua faena. I la gent tots coneguda.

Un poc l'aigua sí que seria un poc la raó de que la gent s'anara venint ací i anara creixent el poble...

Sí, s'ha vist. Van baixar... una comparació al Cabeçol, pues la gent baixava i la joventut pues feien pisos i ja se'n venien ací. La zona que era antiga, que es avenida Izquierdo, pues tamé se n'han fet algunes, se van fer uns almacens i algunes que se van desaparèixer però normalment la gent se'n venia cara al centro.

S'anava reunint.

Sí. I quan vam fer pues lo dels metges, que està al centro; la farmàcia sí que la teníem un poc més llunta, però després va canviar i va al centro. I està tot molt centrat, tot. I això. Normalment ahí està la vida de... la meua vida ha segut això.

*

Només per curiositat, vosté a on va anar a escola?

Jo anava... a la Palmera. Jo vivia dos cases... lo que díem del poble. La Palmera té una caminaeta amunt, pues a mà esquerra n'hi haven dos cases, i a mà dreta n'hi haven dos cases més adins. Ahí vaig náixer jo i ahí vivia. Però tot ixe terreno pues l'hem conegut... les escoles nacionals. Encà que jo no he anat molt a escola, per necessitat de dinés...

Ja, prompte prompte a treballar.

Als onze anys jo anava en un carro a la prega.

Ostras, eu, pues la prega... amb onze anys!

Però era xicotet.

A muntó xicotet, amb onze anys...

Però anava a la prega.

Mare meua, què barbaritat.

Sí, no és mentira, no. Tot lo que después he tret ha segut anar a estudiar a on n'hi hava. Però normalment als onze anys...

Pepe [fill].- Normalment diu.

Bueno, en aquella època...

Pepe.- Era aixina.

Era així, mon pare, mon tio, tots.

Mon pare va caure mal en el 48 i... no estava bé. No, els meus germans no guanyaven prou pa d'ell.

Sí, en ma casa era igual. Mon pare... m'auelo tamé va caure mal, als 54 anys se va morir m'auelo, mon pare treballant...

Pues mon pare en el 48 va ser. I va durar a muntó anys, però en fin, patint. I això és lo que és la vida del poble, de la meua edat n'hi haven a muntó que eren aixina. Anàvem a collir, fèiem recapte [risses]. Claro, teníem animals... en moltes cases teníem animals i fèiem... ixa juventut l'hem feta... de la meua quinta i més jòvens i alguns més majors i més jovenets, pues hem treballat molt. Molt. Dóna't cómpter pa fer estes quaranta cases lo que se va treballar [35 min.].

Bueno, una història molt bonica.

No, jo no me puc queixar. No me puc queixar, he fet tot lo que he pogut.

I com van viure lo de la Segregació? Van haver uns set o huit anys ahí... mare meua.

Ahí tamé ne vam tindre, jo tamé estava en el jaleo [risses]. No era de la Coordinadora, però era dels que anàvem a fer coses que no teníem que fer [risses], però les féem.

Ja, algo mos han contat.

Hem fet coses que no... però les féem.

Bueno, era precís.

Era precís. Féem pintaes i coses i... sí, jo he peleat per això. Jo he peleat per això tamé.

Home, era una causa... Pues no ha canviat el poble, mare meua.

Vam pelear... els que estàvem en d'això... molt molt molt. De nit féem coses... [risses] Molt bones.

Pepe [fill].- Calla que encara no han prescrit [risses].

Pepe.- No, però jo no, eh? Amb Àngel vas parlar, no? Va pintar... i va ficar una lletra al revés [risses].

Sí, ell està entrevistat ademés.

Pues coses d'ixes n'hem fet. En l'estació, en l'autovia... ui, en la pista... Hem fet coses. Els lletreros que mos ficaven o no mos ficaven... pues els aborràvem o... féem coses. Coses que les penses i dius, "bueno, i per què hem fet això". Pues ha vallgut la pena, ha vallgut la pena. Els onze que estaven allí en pelea i mosatros ajudant tot lo que fóra pues... ha anat avant.

Què història més bonica. Mosatros que la contem... és una història molt molt bonica.

És que estàvem molt units, estàvem molt units. I clar i peleàvem i pagàvem i traíem dinés, i féem coses rares. I lo que no mos feien els atres pues intentàvem obrar. El camp de fútbol primer tamé se va fer tot a base de... menos mal que el terreno sí que el va comprar Vila-real, però rodar de parets i tot lo que... les casetes i totaixò, a base d'anar allí en dumenges i fer coses.

El primer és el que hi ha a l'atre costat de la carretera de Betxí?

Exactament. Perquè el camp de fútbol el vam fer allí a lo que és la guarderia. Vam escomençar allí amb els clubs, féem reunions... a lo millor Bellaguarda tenia un equipet, els de la Via tamé teníem un atre, el Cicliste tenien un equipo, Viejos Futbolistes tamé... en fi. Però va vindre el cas de que ja va comprar el terreno allà, Vila-real, i mosatros pues anàvem a fer coses d'ixes. Hem ficat l'aigua... tot lo que era necessari, a base de treballar.

Vosté ha estat tamé implicat en el Cicliste.

En el Cicliste... [risses]. En el Cicliste tinc més història.

Se pot saber?

Sí [risses]. El Cicliste va vindre una època que vam tindre que comprar-lo i l'enfocació del president va ser pesà, perquè eren, en aquella època eren dos mil pessetes. Bueno, en fi. N'hi hava família que n'eren quatre o cinc que se'n van anar. Els més rics se'n van anar, eh? I n'hi haven famílies que... en ma casa n'érem quatre, n'hi haven allí vàries cases que eren quatre, tres... i hem segut. Bueno, va vindre el moment ixe i va canviar de president, i jo tamé vaig entrar de Junta. Sí que vàem anar a la Caixa València, que era un corralet molt xicotet ací en les Alqueries i ells sí que mos van fer el pressupost i, bueno, mos van donar els dinés. Jo entonces no estava allí, n'hi haven uns quants senyors en època bona, que sí que ja van dir "vosatros aneu avant". Bueno, pero vaig entrar en una Junta i jo era el depositari **[40 min.]**. I la última paga del Cicliste valia trenta-cinc mil pessetes, i no les teníem. I clar, trenta-cinc mil pessetes en aquella època no les teníem fàcils. I en cosa que vam pensar és, el president comprar-li... com si anàrem a comprar un hort pal president, [40:50] que no tenia hort ni era pa d'ell. I vam anar a la Caixa Sant Jaume i mos va donar... firmant cinc persones, que jo era u de tantes, vam firmar pa que mos dixara les trenta-cinc mil pessetes. I ixes són les trenta-cinc mil pessetes, les últimes que s'han pagat en ixe Ciclista, i les vaig pagar jo. I a continuació d'això pues van canviar ja el mostrador i... En la època ixa pues com no n'hi hava... volíem fer ball, tamé amb uns amics meus, tots amics, féem ball [risses]. I vam quedar amb el president, "mosatros farem ball. Si perdem, perdem mosatros; si guanyem, guanyeu vosatros". I sí, vam estar... venien uns xicots de Borriana i tocaven i feen ball i vam traure dinés. Sí, vam ahorrar set mil pessetes. Però entonces n'hi haven xiquelos de la meua edat que els pares no havien entrat a [*de socis al Cicliste*] i no els deixàvem... bueno, més bé ells, no els dixaven entrar al ball. I les xiques sí que les deixàvem entrar a totes [risses]. I entonces era una pelea que teníem, però mosatros sí que vam conseguir set mil [pessetes]. I

vam entrar, que molta gent jove que... entonces ja havien passat uns quants anys i se van fer sócios, perquè claró, la nòvia volia anar a ballar... i les amigues i...

Els balls tenien fama, que ens ho ha contat molta gent.

Sí. I hasta inclús, Blai Llobat, que era amic meu des de naixement, som amics tota la vida, ell i els germans, tamé féem una carrera que la pagava Sant Jaume i féem la meta davant de Sant Jaume, i estàvem allí i me vénen, com som amics, ve ell i l'amic i me diu "pues mosatros tamé volem fer carreres, entrar en això de les carreres". Dic "sí, home, bueno, suponc que vos fareu sócios...", i se van fer sócios d'això, i ahí anàvem pagant-lo tot. I hasta inclús Llobat va ser president del Cicliste en una època molt bona.

És que han tingut una època increïble.

Molt bona. Féem carreres a manta, a manta.

Les Alqueries era el centre del ciclisme... casi casi.

En aquella època sí. No, Burriana entonces tenia, sí. Però Burriana va tindre el fallo de partir-se, no estaven conformes amb una Societat i van ficar l'atra i al final s'han acabat les dos. I si volen fer carreres ara van als alcrieros a... Sí. No ahí... les Alqueries, en molts puestos.

Sí. Del ciclisme mosatros hem parlat bastant i claró és molt sosprenent, eh?

El ciclisme ha segut una base perquè tamé és el millor local que n'hi ha en la província, del ciclisme. No és perquè tenen afició, la mitat no és que tinguen, però com el local està ahí han segut sócios.

Home, és una referència. Sí, sí, sí.

I sí que n'hi han a muntó sócios, sí [45 min.].

Agustín [Molés] mos dia que el Ciclista ací és el club més gran... és com el segon o tercer més gran de tota Espanya, que és una barbaritat. Estava este, estava Vinaròs que tamé era molt fort i después ja estaven allà al País Basco i per ahí.

Home, Burriana pues tenia però ho van desfer. I Castelló no sé si ne tindrà.

Pepe [fill].- Home, per habitants...

Pepe.- Per habitants el que més, el 10% del poble són del Cicliste.

Pepe [fill].- En el 92 va escomençar [l'etapa 7 de] la Volta a Espanya. Va passar perquè acabava en Benicàssim o va passar per ací i al dia sigüent va eixir. I la plaça ixa, mira si és gran, se va quedar xicoteta d'equipos i de gent.

Home, normal. Sí, sí. Jo que sóc d'Artana, dia "ací què passa a les Alqueries, xa, açò que és". Indurain per ací...

Indurain...

No, ja, ja. Àrbits internacionals...

Àrbits, el poble que més àrbits ha tingut en tota... Ara, tot va ser, no sé si l'heu conegut, però un home que era de les Alqueries però que vivia en Moncofa.

Mos lo han nomenat.

"Quixal" [Batiste Cherta]. I va fer àrbit a Cantó.

A Ramon de Cantó, l'hem entrevistat, sí.

I Ramon de Cantó és el que ha fet tots els que n'hi havien ahí, que tots els amics d'ell tots han segut àrbits.

Sí, ells ho contenen.

Això és una història molt bonica perquè... i clar, va haver una època que a festes venien els corredors que corrien la Volta Espanya i coses d'ixes, i cada club a cada sócio... tenien les penyes, pues cotitzaven pa u, al vindre li pagaven i anava a les cases i sopava amb ells. I Indurain degué vindre lo menos dos o tres vegades, antes de ser res... i Perico Delgado... i tots.

Hi ha [fotos amb tots ací en el poble](#).

Tots els que eren en aquella època... I clar, Indurain después de ser campeó, de guanyar la Volta a França, va vindre tamé ací.

Bueno, vosté continua en la bicicleta.

Jo [risses], vaig en la bicicleta. Me faig setanta quilòmetros, sí. I hasta huitanta tamé. M'ajunte amb uns de Burriana i faig equipo amb ells. Sí. Perquè en les Alqueries per la meua edat, sí, n'hi han dos que han corregut en bicicleta, però només van en dumenge. I jo pa anar en dumenge no perquè la família és molt llarga i els dies que vénen... la dona ja no està pa estes coses. I sí, és aixina. Però jo sí, dos vegades a la setmana, setanta quilòmetros, huitanta, sí. A [*inintel·ligible*] a Benavites o Cuatell o... a aquella part. O si fa molt mal temps a lo millor mos quedem antes. En fi, però fem aixina. I ara en la Volta a Espanya... s'acaba en Burriana. Pues tindrà que anar molta gent de les Alqueries. És que temps arrere vam fer una carrera i l'any passat tamé un atre i eren els alcrieros els que... llevant dels guàrdies, els que estaven als carrers i això eren de les Alqueries. Tenim molta amistat amb els que són de Burriana, molta amistat. Hasta inclús jo vaig en bicicleta amb Calpe, el que era alcalde de Burriana. I amb un tal Molés que era tamé concejal de Deport en Burriana [50 min.]. I después amb Batiste Xifre, que ha jugat en el Vila-real.

N'hi han alguns [*corredors de ciclisme*], ara no me vénen a la memòria, sí que sé qui eren, sí. Per cert que u [risses], va vindre a les Alqueries, Fatxada li dien d'apellido... d'apodo. I va vindre a les Alqueries i ell vivia a on jo vivia, una casa més amunt. I com jo fea recapte [risses] en una sequieta estava fent recapte, se me fica darrere i diu "ui, fadrí, què fas ací?" Dic "mira, fer recapte". Diu "ui, que tu qui eres. -Ai, pues de Ribes. -Ah, pues jo sí que conec a ton pare". I me va dir... no, me va dir no, no me va dir de qui era, qui era. I mon pare va anar al bar per la vesprà i va i Fatxada li diu "he estat parlant amb el teu fill. -Xa, a on? - Estava fent recapte". I per això vull dir que... ixe home va ser corredor bo. Bé, un corredor bé. Antes, antes de la guerra, ixe és antes de la guerra. Però n'hi han més.

Sí, molt de nivell.

Corredors n'han hagut molts. Jo pues en la meua època només en amics de la meua edat en tindriem onze o dotze. Jo anava amb ells en bicicleta tamé, però mon pare no me va dixer correr en bicicleta.

Això mos ho trobem tamé, gent que pintava molt bé, però clar, anaven tamé a cavar hort a lo millor... i no tenien opcions.

Jo ara estic llegint [Jarque](#), un llibre que m'han regalat, firmat i tot, d'ell. Estic llegint la vida d'ell de bicicleta. Per cert que n'hi ha una xica que és cosina d'ell i ningú ho sap en les Alqueries, ningú ho sabia. I jo me vaig enterar allà en Benavites. Que eren d'allà. El pare... la mare de Jarque era d'allà i el pare eren de la Vall.

Ah, [Manuel Capella](#). Ell va fer unes quantes Voltes Ciclistes a Espanya, però antes de guerra.

Antes de la guerra. Capella, sí, i después vivia en Madrid.

Ah, vivia en Madrid, això no ho sabíem. Però ací la figura era [Vicente Miró](#), clar.

Sí, la figura que ha guanyat en i l'època després ha segut Vicente Miró. Han hagut prou corredors que tamé estaven bé, però lo d'ell no. Ell va estar en la Volta a Espanya, va guanyar Madrid-València, que això són a muntó quilòmetros. En aquelles bicicletes! En aquell menjar! Que almillor duien un moniato o vinyes o lo que encontraven per la terra. Això... això era sufrit.

Moltíssim, molt valents, molt valents.